

СРПСКИ ТЕХНИЧКИ ЛИСТ

ОРГАН УДРУЖЕЊА СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКТА.

Макишки пут.

Једну по једну тековину редом губимо. Пре 25 година саграђен је вештачки Ибарски пут, који је коштао преко милион динара, а код Рашке мост преко Ибра, за који је плаћено преко 250 000 динара. Саграђени пут остављен је самом себи, нико га није одржавао и, разуме се само по себи, да је пут морао пропасти, И заиста је толико пропао, да се ево већ 10—12 година крпи и оправља, па никако да се бар толико оправља, да на њему буде осигуран саобраћај у свако доба, него се сваки час прекида или пролази са опасношћу по живот путника и запреге.

Друга нам је тековина Честобродички пут, који је такође коштао око милион динара. Овај пут довршен је тек пре 4—5 година, али је већ толико искварен, да га треба што пре оправити иначе ће га постићи судбина Ибарског пута. У нашем листу већ је писано о овоме путу и потреби његовог одржавања.

Макишки пут је најновији међу вештачким путовима, а његово грађење стало је 600 000 до 700 000 динара. Овај је пут у почетку одржаван, набављан је туцаник и коловоз оправљан, али ево има неколико година, како се овај пут никако не одржава. Шљунчани застор сав је раздробљен у прашину и разнесен и сада точкови иду непосредно преко камене подлоге кварећи и њу, и ако тако потраје још годину дана, отићи ће без трага и камена подлога, па ћемо добити стари Макишки пут — страшило, од кога се кочијашима и путницима кожа жежила.

Вероватно је да другче неће а и не може бити. Мудра установа путара разбила се о окружну и среску самоуправу, ено јед-

не путарске куће о којој висе мараме, вуница и друге дрангулије. Округ неће путаре да му одржавају путове, па је и путарску кућу на Чукарици продао општини Жарковачкој, која је опет издаје под кирију. У оној другој путарској кући, на врх аде Циганлије, вероватно ће неко ускоро отворити друмску механу.

Да је округ задржао путаре, они би колико толико одржавали пут и тражили материјал за одржавање, те пут не би пропао онако, какав је данас, нити би требало трошити тако огромне суме за његову оправку, као што ће се то морати у скоро учинити, јер ће се морати поново градити не само шљунчани застор, него ће се у знатној мери морати поправљати и обнављати и сама камена подлога.

Ну ово још није све. Између Умке и Остружнице Сава рони и односи обалу и све се више приближује путу. Тај факат познат је свима надлежним факторима, па ипак се ништа не предузима, да се то подривање обале спречи и отклони опасност, а то је бар овде могуће, јер су Пећански мајдани веома близу и то осигурање може се радити сразмерно јефтино, па ако се не може све од једном, онда треба радити делимично у партијама, само и то треба да буде по смишљеном и унапред утврђеном програму.

И овој нашој тековини грози опасност, да у најскоријој будућности пропадне са нашег немара, нехата или неразумевања дужности и несхватања важности и потребе овога пута, који је преко целе зиме најкраћа и једина веза Шапца и Ваљева са Београдом.

Кад је већ реч о Макишком путу о тој јединој вези Шапца и Ваљева са Београдом преко зиме, онда бар да поменемо и проду-

жење тога пута од Умке преко Дубоког до Обреновца. Дубоко је, као што је познато, клизав терен, а пут је проведен преко брда и јаруга са веома јаким успонима и оштрим кривинама у серпентинама. Тај део пута је и тежак и опасан нарочито зими кад је поледица и блато.

Ова тешкоћа давно је запажена; одавно се осетила потреба, да се преко или поред Дубоког сагради други пут, који би одговарао савременим техничким захтевима и захтевима данашњег саобраћаја. Као и за многе друге послове тако су и овде излазиле комисије, али стварнога резултата није било.

Од Барича до моста преко Колубаре велика вода плави пут, и скоро сваке године с пролећа мора да се прекида саобраћај. Разуме се, да и о овоме треба водити рачуна и пут издићи изнад нивоа велике воде, те да се саобраћај осигура.

Ако хоћемо да сачувамо Макишки пут и ако хоћемо да имамо преко зиме сигурну и добру везу Шапца и Ваљева са Београдом онда пред нама стоје четири задатка и то:

1., да оправимо камену подлогу и израдимо шљунчани застор на Макишком путу од Чукарице до Умке, а онај део од Чукарице до железничке пруге и даље ће служити на част општини београдској;

2., да осигурамо обалу од Саве а с њоме и пут од Остружнице до Умке;

3., да нађемо најповољнију трасу и израдимо нов пут преко Дубоког или поред Дубоког и Саве; и

4., да пут од Барича до колубарског моста наспемо и подигнемо изнад висине највеће воде.

А чим се ма један од ових послова сврше одмах се треба постарати и за људе који ће се старати о одржавању пута.

Према нашим садањим приликама, када цео држ. буџет износи мах. 300 000 динара годишње за све грађевине на суву и води, када су путови остављени на милост самоуправних округа и када се кулуком неда апсолутно ништа урадити, нема изгледа да ће се што моћи урадити и поправити на Макишком путу, а више је вероватноће, да ће нам и ова тековина пропасти.

Једини излаз, да очувамо већ израђене путове и да оне рђаве постепено поправимо

јесте у новоме закону о путовима, зато и опет понављамо:

Дајте нам, и то што пре закон о путовима!

Септ. 1908 год.

Б.

З — а.

Радничко обезбеђење.

III. Развитак законодавства за радничко обезбеђење

а). Старије законодавство

И пре доношења правог закона о радничком обезбеђењу тежило с: увођењу овога обезбеђења делимице другим законима, а делимице стицајем извесних околности и односа између радника и послодаваца.

Пре доношења самога закона о обезбеди радника, о обезбеди су се бринули:

- 1.) послодавци (подузетници);
- 2.) радничка удружења и организације саме и
- 3.) друга јавна хуманитарна удружења.

Овде ћемо укратко изнети како се вршила та обезбеда радничка, те да се с једне стране види, за шта се везивало радничко обезбеђење а с друге стране да се разуме, шта је и колико све рађено, па да се дође до овога начина обезбеде, какав је сад законски загарантован.

Обезбеда у болести била је предвиђена у једном низу прописа за слуге, у којима се одређују дужности господара да се брину о слугама за време њихове болести. Општи немачки трговински закон и уредба о поморској и мрнарској служби предвиђали су исто тако да се за време болести трговачких помоћника, мрнара и осталих радника о њиховом издржавању брину њихови принципали или притежаваоци бродовља.

Важније од овога је обезбеда у несретним случајевима *lex aquilia* који је изведен још из римског права. По томе у извесним случајевима постаје обавеза да се даје оштета у случајевима несретног осакаћења или смрти кад се може рећи да је се дошло до тога „*zlim u desom*“. Многа партикуларна права проширила су опште правне прописе за ове случајеве. Највеће проширење добивено је на основу прописа о накнади штете у царевинско немачком закону за обавезну одговорност од 7. јуна 1871.

По овоме закону нормирано је у § 1. обавезно давање накнаде од стране железничко—саобраћајног предузећа за сваку штету, која произађе при катастрофама возова, било да људи остану мртви или се само повреду. Предузеће је дужно да плати оштету у таквим случајевима само ако не буде могло доказати да је несретни случај произашао или каквом вишом силом која се није дала отклонити или кривицом самога лица које је задесило несретни случај.

Исто тако § 2. овога закона предвиђа одговорност предузећа која ваде угљ или руде из рудника или експлоатишу каменни мајдан, врше копање или имају своје фабрике. Та су предузећа одговорна за све који се на тима пословима занимају и морају плаћати оштете за сваки несретни случај увек кад ниси предузете све мере предостожности које су предвиђене нарочитим законом и полицијским прописима.

§ 3. овога закона одређивао је из ближе, колика се оштета плаћала. За несретне случајеве који се свршили смрћу морали су се платити сви трошкови око лечења, ако је се могло предузети лечење, за тим су се у тим случајевима плаћали трошкови око саране, а поред тога морало се дати издржавање и свима онима којима је погинули био обавезан давати издржавање. За случајеве у којима се радник само рани или остане сакат и неспособан за рад предузеће је било дужно да сноси све трошкове око лечења и да накнади сву штету, која би произашла у погледу на зараду или имовину осакатенога услед тога што је дотични или привремено или стално остао неспособан за рад.

Што се тиче пак старања за инвалиде услед болести или старости о томе није било ничега узаконеног. Старање о њима водиле су радничке организације — братимске касе (Brudergeladen, Knappschaftskassen) — или хуманитарна удружења за негу остарелих.

Ова братимства и њихове касе (братимске касе) врло су стара удружења рударских радника. Опасности, којима су изложени рударски радници, нагнале су рударе још много раније да се склопе и сједине у удружења (братимства) ради узајамнога помагања у несретним случајевима, те су тако још одавно организовали на неки начин принудни систем радничког обезбеђења, те је то послужило као основна идеја за модерно социјално

право обезбеђења. Пруски рударски закон од 24. јула 1865. проширио је делокруг ових организација. Ове организације дају у случају болести бесплатно лекара и лекарије и извесну помоћ у болозању као одштету за зараду, за тим су пружале инвалидску помоћ за све време живота, ако неспособност за рад није наступила услед какве грубе погрешке. Сем тога су братимске касе плаћале сарану и давале потпору удовицама и сирочади својих умрлих чланова.

Принудно обезбеђење у неколико уведено је и законом од 3. априла 1876. Овим је законом дато право општинама, да установљавају касе за потпору занатлијских и трговачких помоћника и фабричких радника.

Поред овога у Немачкој је постојао још и закон о јавној државној потпори сиромаша, који је обезбеђивао неку потпору старца тиме, што су образовани домови за негу и издржавање старих, у случају болести дивата им је могућност лечења у болницама, а за случај смрти издаван је нужан трошак за сарану. Рад државе у овом погледу јако је помаган разним хуманитарним удружењима.

Овако су изгледале све установе за обезбеђење радника у Немачкој у оно доба, кад је Немачка почела прелазити из аграрне у индустријску државу. У колико је индустрија узимала све већи и већи обим у толико се и раднички staleж истицао више и више. Употреба машина постајала је све већа и већа, исто тако и употреба хемијских опасних препарата за живот добијаше све већи обим, а са тим све је више расла и опасност по живот радника. Раднички је кадар постајао све већи а са тим и број потребитих; потреба радничког обезбеђења постајала је све нужнија, и кад је раднички кадар постао јак, онда је гледао да побољша и свој положај и своје стање. Сва она права која су му давали разни закони, по којима је имао да тражи и добије одштету од предузећа или принципала уводила су га само у распре, које су се веома често морале расправљати судски, тако да је често одштета или помоћ судски досуђена долазила веома доцкан, онда кад већ није ни постојао онај кога треба помоћи.

Ове су околности изазвале да се о обезбеђењу радника озбиљније промисли, решење тога питања постајало је све акутније и 17. новембра 1881. године Бизмаркова magna carta (посланица цара Виљема I) социјалне политике немачког царства дала је правац за ово решење. Ту стоји:

„Још у фебруару ове године пустили смо да се изрази наше убеђење, да лечење социјалних штета не треба тражити само на путу репресије социјалдемократских изгледа, већ то лечење треба вршити равномерно и позитивним побољшавањем радничкога стања. Ми сматрамо за своју царску дужност, да царивинском већу ставимо понова на срце овај задатак; па ћемо све са већим задовољством погледати на све успехе, којим је Бог видно благословио нашу владавину, ако нам пође за руком да некад добијемо сазнање о томе да смо отаџбини оставили ново и дуже јемство за њен унутрашњи мир, и да смо потребитима створили већу сигурност за опстанак, на коју они имају права. Ми смо уверени, да ће се у овоме сложити и све остале владе савеза, а надамо се у помоћ целокупног царевинског већа (скупштине) без обзира на положај партија.“

„У овом је смислу прво подвргнут преради у прошлој сесији поднети пројект закона за обезбеђење радника против несретних случајева (злих удеса) у раду према оним дискусијама које смо имали у царевинском већу, па тако прерађен пројект подносимо опет. Као допуна овоме пројекту додата је и организација радничких болесничких каса. Али и они, који нису у стању да зараде и зарадом да се обдрже због старости и неспособности за рад, имају права, да се од друштва у коме су, од државе у којој су, надају и очекују више старања за њихов опстанак, но што је то било до сад.“

„Да се за ово обезбеђење нађу права средства и путеви зацело је тежак задатак али је то у исто доба и један од оних најузвишенијих задатака, који треба да занима свакога појединца, који стоји на темељу етичног и хришћанског народног живота. Теснији спој овога питања са реалним силама народнога живота, као и схватање да се извођење обезбеђења изврши корпоративним организовањем под државном заштитом и државним старањем, надамо се Ми, да ће омогућити решење овога задатка, за које решење сама издвојена државна сила и моћ није дорасла. Но и поред свега тога, и на овоме путу решавања неће се постићи циљ ако се не даду знатна тредства.“

Овај се програм постепено изводио и ако је било потребно савладати многе тешкоће у парламенту, а и ван њега, па да се изведе ово велико дело социјалних реформа. Колико је борбе било потребно за ово је на

боље ће се видети кад се мало ниже доле прегледа колико је закона по овоме донесено у Немачкој. Овако обезбеђење (осигуравање) у овако великим масама било је за оно доба нешто нечувено, па је за извршење његово недостајало тачних статистичких података. И та околност учинила је, те се творцима тадањег радничког обезбеђења може да пребаци, да су овај гигантски посао извршили без довољног научног испитивања, те је тиме учињена погрешка, која ће да има последице тек сада у будућности; али је исто доба не може им се с друге страна довољно похвалити далеки поглед и вид као социјална обазривост при стварању овог радничког обезбеђења; јер и ако нико не сматра ово радничко осигуравање овако како је данас да је потпуно, исцрпно и на строго научној основи ипак никоме неће пасти озбиљно на памет да га одбаци, и ако се у њему има много што шта да поправи.

Али да је се са овим питањем о обезбеђавању радника чекало, док се не скупе подаци нужни да се решење донесе на строго научној основи, онда ко зна, да ли би се у опште дошло до икаквог решења. То тврди и Schmoller у своме делу Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre где вели „да се ово све није свршило под Бизмарком то би прошле генерације, док би се кренуло корак у напред. Парламентарне уставности са њиховим јаким партијским интересима и интересима појединих класа понајчешће су неспособне за социјалну реформу,“ па даље с правом изјављује, да је решење овога питања у Немачкој „светско историјски обротај у смислу коректуре тако званог капиталистичког газдинства.“

Да би се боље истакло, колико је морало бити борбе, па да се добије радничко обезбеђење у Немачкој овакво какво је (у даљим чланцима изнеће се замерке) овде ћемо цитирати само законе, који су по овоме питању донети:

1., Закон о обезбеђењу болесника од 15, јуна 1883.

2., Закон о обезбеђењу радника у несретним случајевима од 6 јула 1884.

3., Закон о томе шта обухватају обезбеђења болесника и обезбеђења у несретним случајевима од 28 маја 1885. (т. ј. које раднике обухватају прва два наведена закона).

4.) Закон о обезбеђењу чиновника и особа из војске у несретним случајевима од 15 марта 1886.

5. Закон о обезбеди у болести и несретним случајевима оних особа које се занимају и раде пољопривредне и индустријске послове од 5. маја 1886.

6. Закон о обезбеђењу особа у несретним случајевима оних особа, које раде на грађевинским пословима од 12. јула 1877.

(наставиће се)

Статистички подаци по струци грађе винској за 1907. годину.

1. Грађење и одржавање путова у 1907. год.

Окрузи	Дужина путева у километ.	
	нових	оправљен
Београдски	—	421,025
Врањски	4,000	462,950
Ваљевски	30,730	598,998
Крушевачки	9,500	451,223
Крајински	—	429,897
Крагујевачки	129,900	598,282
Моравски	34,180	524,500
Нишки	142,669	368,232
Пиротски	—	324,451
Подрински	—	670,050
Пожаревачки	50,450	549,061
Руднички	—	185,010
Смедеревски	84,631	165,593
Тимочки	13,000	437,410
Топлички	11,000	364,311
Ужички	12,520	530,512
Чачански	174,597	436,010
Београд	10,500	7,750
Свега	707,677	7495,265

2. Грађење и одржавање мостова и пропуста у 1907 год.

Окрузи	Број мостова и пропуста	
	Новосаграђ.	Оправљених
Београдски	6	41
Врањски	8	161
Ваљевски	27	101
Крушевачки	22	16
Крајински	28	51
Крагујевачки	12	15
Моравски	18	23
Нишки	111	38
Пиротски	4	166
Подрински	2	16
Пожаревачки	15	39
Руднички	7	54
Смедеревски	—	8
Тимочки	43	8
Топлички	3	20
Ужички	14	23
Чачански	73	44
Београд	—	—
Свега	393	824

Грађење и одржавање путова, мостова и пропуста у 1907 години.

Број мостова и пропуста	у опште	
	Света	1217
Оправљених:	Света	824
	Среских	254
	Окружних	493
	Државних	81
Ново саграђених	Света	393
	Среских	102
	Окружних	241
	Државних	50
Број употребљених надница :	Копских	671,245
	Људских	879,892
Дужине путова у километрима :	у опште :	8208,942
	Света	7495,265
Оправљених :	Среских	2603,901
	Окружних	3861,826
	Државних	1029,534
	Света	707,677
Нових :	Среских	419,511
	Окружних	266,666
	Државних	21,500
	Света	—

4. Употребљене наднице на грађење и одржавање путова и мостова у 1907. год.

Окрузи	Број употребљених надница	
	Људских	колских
Београдски	13.349	10.311
Врањски	61.897	26.499
Ваљевски	124.272	78.969
Крушевачки	33.208	37.090
Крајински	24.490	39.484
Крагујевачки	69.364	68.816
Моравски	42.500	38.000
Нишки	60.591	70.638
Пиротски	34.245	16.800
Подрински	70.329	38.752
Пожаревачки	75.870	81.347
Руднички	22.976	11.173
Смедеревски	53.138	60.164
Тимочки	45.124	47.476
Топлички	33.937	26.555
Ужички	38.350	8.520
Чачански	73.820	10.245
Београд	2.442	396

Свега 876.892 671.205

5. Подизање нових и оправке постојећих грађевина у 1907 год.

а). ново подигнуте грађевине.

Окрузи	Број грађевина		
	Држав.	Окруз.	Општин.
Београдски	—	—	19
Врањски	8	4	10
Ваљевски	1	—	12
Крушевачки	2	1	14
Крајински	3	—	9
Крагујевачки	5	1	13
Моравски	—	—	—
Нишки	1	—	6
Пиротски	—	1	2
Подрински	1	2	31
Пожаревачки	3	2	12
Руднички	—	9	5
Смедеревски	—	—	5
Тимочки	4	2	4
Топлички	1	3	7
Ужички	3	—	6
Чачански	9	—	8
Београд	8	—	15

Свега 49 25 178

Издатци на јавне грађевине у 1807. год.

а.). Из државне касе.

Окрузи	Издато је	
	динара	пр.
Београдски	31.746	85
Врањски	48.643	11

Ваљевски	—	—
Крушевачки	54.000	00
Крајински	99.460	81
Крагујевачки	7.497	81
Моравски	16.398	43
Нишки	129.728	80
Пиротски	—	—
Подрински	43.785	00
Пожаревачки	13.579	00
Руднички	—	—
Смедеревски	465	00
Тимочки	28.897	99
Топлички	1.206	44
Ужички	42.215	72
Чачански	58.497	75
Београд	200.018	90
Свега 766.141		61

5. Подизање нових и оправке постојећих грађевина у 1907 год.

б.). оправљене грађевине.

Окрузи	Број грађевина		
	Држав.	Окрузне	Општин.
Београдски	1	3	5
Врањски	4	1	52
Ваљевски	4	10	54
Крушевачки	2	8	49
Крајински	2	2	45
Крагујевачки	5	8	24
Моравски	3	3	1
Нишки	6	4	48
Пиротски	—	—	24
Подрински	—	—	119
Пожаревачки	2	—	61
Руднички	—	9	23
Смедеревски	1	2	4
Тимочки	14	1	21
Топлички	1	—	24
Ужички	4	7	31
Чачански	3	3	22
Београд	18	—	32
Свега 70		61	659

Б. Ђ.

Б Е Л Е Ш К Е.

Обијања сигурне касе. Као год што се у грађи лаба говори о вечитој борби о превласт између панцира и топова, исто се тако у производњи касе и скриња за благо може говорити о борби између њихових дуварова и алата за обијање. Јер племенити еснаф лоповски разуме се врло добро, да, при обијању најновијих и најсигурнијих касе, употреби најновије изуме технике у области најзгоднијих алата и других средстава за ра-

зораване, и то, често, са великим успехом. Рад са најфинијим тестерама, длетима и другим алатима за пробијање беше спор и тегобан. Бургија са дијамантским врхом рабаше већ знатно брже. Тада дође на ред термит, који, у вештим рукама, брзо топљаше сразмерно велике отворе и у најотпорнијим челичним зидовима. Тим се доведе у сумњу вредност и најбољих каса. Тада индустрија ових, после великих напора, изнесе на пијаци тако зване термо-сигурне касе. Али су у томе међувремену достигли високи степен усавршења и алати за сечење, који, још помоћу кисеонично-водичног или кисеонично-ацетиленског пламена, у кратком времену топљаху и пробијаху и најјаче лабне панцир-плоче. Господа лопови користиле се одмах овим новим успехом технике и отворише и опљачкаше прошле године у Антверпену једну касу помоћу ацетиленског бренера. Помоћу овога бренера са сечењем (Schneidbrenner) иде се брзо циљу, јер се њиме дају лако исећи браве и полуге. Истина, руковање и тајан пренос потребних и прилично волуминозних апарата (најмање две флаше компримованог гаса, брениер, црева, вентили и др.) тегобан је; али мајстори од заната не уступају тако лако пред тегобама, само око је у изгледу да ће им се труд богато наградити. Пошто индустрија каса није више у стању изградити плоче, које би се оваквом начину разоравања одупрле, то се она, као што доноси „Prometeus“ Rudolffa Mickenbergera, Berlin) послужила једним новим, интересантним средством, које, истина, не може дуварове касе учинити нетопљивим, али их може учинити сигурнијим отежавањем манипулације: Ostertag-Werke у Aalen-у, Виртембершка, наине, меће иза прве, челичне плоче дуварова својих каса и трезорских врата неку патен товану заштитну масу из које, при протапању и најмањег отвора, струји ка лопову велика количина отровних и делом експлозивних гасова која га за час опије, па и смрт проузрокује. Иза ове отровне масе лежи један топлотни изолаторски слој, а иза ових су смештене браве и полуге. Питање је сад колико ће се чекати, док се први љубитељ туђе касе, нпр. у рударској опреми за спасавање и апаратом за произвођење кисеоника, не дадне на посао.

Н. М. Н. ————— С. О. В.

Производња хинеског туша. Најбољи хинески туш производи се у провинцији Аџкил, и отуда се разноси по целој свету. Али најбоља роба се никако не извози из Хине јер Хинези све своје писање врше четкицом и тушем. За производњу туша употребљује се неко отровно уље једне нарочите биљке која се зарад тога у поменутој провинцији гаји. Уље се сагори заједно с машћу и фирнисом и чађи, производ тога сагоревања служи као главни основни састојак за произвођење туша. Чађ се помеша с лепком и мошусом и мало златних листића па се на дрвеном наковњу раскива челичним чекићима. Затим се у дрвеним калупима калупи маса и сасуши па најзад ишара златом по Хинески. Цена овог производа варира између 3,75 до 150 динара.

Грађење окружне железнице Пожаревац—Петровац. На првој лицитацији од 8. јуна ове године за грађење окружне железнице Пожаревац—Петровац биле су свега две понуде: Јована Фоглера и Јозефа Блажека, предузимача, из Београда.

Пошто по закону морају бити најмање три лициданта, то се истога дана није могла лицитација извршити, него је одређена друга за 22 јуни.

На другој лицитацији од 22 јуна ове године, биле су ове понуде:

- 1, Јована Фоглера за 806,384.25 д.
- 2, Јозефа Блажека за 806,204.00 д.
- 3, Ђ. Златковића за 773,532.00 д.
- 4, Новаковића за 707,399.50 д.

Ова би израда по одлуци одбора била поверена г. Сави Новаковићу, који није пристао на услове, који му је одбор предложио, то је због тога одређена трећа лицитација за 18. август ове године.

На трећој лицитацији од 18 августа ове године, биле су ове понуде:

- 1, Јована Фоглера за 759,062.75 д.
- 2, Ђ. Златковића за 772,03.00 „
- 3, С. Новаковића за 774,444.50 „
- 4, Ристе Ристића за 732,902.50 „

Пошто су и на овој лицитацији све понуђене цене биле веће од предрачунске цифре, то је одређена четврта лицидација за 6. септембар ове године.

На четвртој лицитацији од 6. септембра ове године, биле су ове понуде:

- 1, Милорада Карамарковића и Миливоја Ж. Антића, за 683.195.00 д.
- 2, С. Новаковића за 651,589.50 д.
- 3, Ђ. Златковића за 686,519.50 д.

Пошто је г. Сава Новаковић, дао најнижу понуду, то је окружни одбор решио: да се ова израда уступи г. Новаковићу коју је и Господин Министар Грађевина одобрио.

Предрачунска сума за ову израду била је: 695,357.25 дин.

† КОСТА СТАНИШИЋ — АТАНАЦКОВИЋ

У Земуну 13. ов. месеца преминуо је Коста Атанацковић цивилни инжењер у цвету своје младости у 29 години. Пок. Атанацковић је по свршеном школовању на страни прешао у Србију да јој својим техничким знањем послужи. Пошто је годину дана провео у служби Железничке Дирекције морао се год. 1905. вратити у Земун својој породици, због орозулог здравља. Неко време био је инжењер „Водне Задруге“ а последњу годину дана цивилни инжењер у Земуну. Одмах по доласку у Србију постао је редовним чланом нашега Удружења, чији је рад с интересовањем пратио све до смрти своје. Сви који су га познавали знали су га као вредног посленика и друга благе нарави.

Мир нека је пепелу његовом!

У.

В Е С Т И

Израда канала за телефонске спроводнике проширене телефонске мреже у Београду, уступљена је Стевану Живковићу пред. из Београда за 176,524,47 дин. ниже од предрачунске суме за 29999.70 или 14,526%. Плаћа пошт. — телеграф. одељење.

Оправка моста преко Црнице у Паранину уступљена је Милутину Петковићу, за суму од 6690 дин. ниже од предрачунске суме за 155,04 дин или 2,26%.

Грађење моста од ојачаног бетона на путу Зајечар—Неготин преко Толовачког потока уступљена је Ристи Ђорђевићу пред. за 4780 дин. ниже од предрачунске суме за 53,11 д. или 1.10%, плаћа окр. тимочки.

Грађење каменог пропуста преко Рујишке падине на путу Зајечар — Неготин уступљено је Лазару Илићу за 2890 дин. ниже од предрачунске суме за 58,75 д. или 1,99%, плаћа округ тимочки.

Шљаке од сагореног угља има до 2000 вагона у фабрици шећера на Чукарици. Фабрика даје ову шљаку бесплатно, само се претходно треба обратити Управи у фабрици.

Зидани пропуст 0,60 м. распона саградиће се ове год. на путу Лозница—Љубовија на км. 55.320 по пројекту в. инжењера г. П. Бојића.

Предрачунска је сума 1485,68 дин.

Кречење зграде учитељске школе у Јагодини, уступљено је Ташку Симоновићу, пред. из Јагодине, за 1050 дин. ниже од предрачунске суме за 1177,27 дин. или 52,86%, плаћа се из држ. буџета.

Преправка и доправка перioniце код окр. болнице у Нишу уступљена је Пандилу Божиновићу за суму 20638 дин. ниже од предрачунске суме за 1577,29 дин. или 7,10%, плаћа санитет.

Оправка мостова на Сребрници и Клисури код Страгара, на путу Аранђеловац—Кутлово уступљена је Мати Гајовићу пред. из Кормана за суму од 4697 дин. ниже од предрачунске суме за 151,43 дин. или 3,12%. Плаћа срес.

Оправка 2 сведена пропуста у Книћу, на путу Крагујевац—Чачак, уступљена је Јеврему Радојевићу пред. из Витановца за суму 1559 дин. ниже од предрачунске суме за 69,13 дин. или 4,25%. Плаћа округ.

Осигурање десне обале Моравине код Љубичевског моста. уступљено је Васи Тешићу

пред. из Београда, са 55800 дин. ниже од предрачунске суме за 11244,05 дин. или 16,771% плаћа држава,

Оправка окр. зграде у Чачку уступљена је Анђелку Вемијановићу пред. из Чачка за суму од 1999,50 дин. ниже од предрачунске суме за 1085,24 дин или 35,8% плаћа округ,

Благајникова Пошта

Г. Петар С. Бојић виши инжењер, повереник за округ подрински, послао нам је покупљену претплату за лист и то:

по 20 дин.

за целу 1908 год.

Од г. г. Илије Т. Параноса трг. Јов. Солдатовића трг. Ристе Ђорђевића предузимача и Менахема Абинуне предузим. сви из Шапца

50 дин.

од 1 јула 1906. год. 31 децем. 1908 г.

од г. Пијетра Стефанути предуз. из Шапца

30. дин.

од 1 јула 1907 г. до 31 децем. 1908 г.

од г. Николе Теодоровића предуз. из Шапца.

Г. Никола Писа инжењер повереник за округ Крушевачки, послао нам је покупљену претплату за лист и то:

по 10. дин.

за II полгође 1908 г.

од г. г. Драг. Катића, Уроша Урошевића предузим. и Миладина Раковића хотелијера из Крушевца.

Од господе претплатника из Београда примили смо:

по 10 дин

за I полгође 1908 год.

од г. г. Ник. Димитријевића лебара, Јанаћка Костића предузим. Љ. Прапорчетовића инжењера, Проке Ристића предузим, Свет. Путника архитекта, Кланичког Друштва и Млад. Савића предузим.

за II полгође 1907. г.

од г. г. Жив. Станојевића инжењ. М. Попе Драгића инжењера и К. Кристи архитекта.

по 5. дин.

за целу 1908 год.

од г. г. Језл. Нешовећа и Василија Новичића техничаре.

15. дин.

од 1 октобра 1907 за 1. јула 1908 г.

од Ј. Бергера електротехничара

5. дин.

за I четврт 1908: г.

од г. Атан. Васиљевића инжењера

Г. Мил. Васић инжењерско технички мајор из Крагујевца послао нам је 40 — дин на име претплате за лист од 1 јула 1906 год. до 1 јула 1908 год

Г. Јевта Х. Јевтић инспектор послао нам је 50 дин на име претплате за лист од 1 јула 1908 г. до 31 децембра 1908 год.

Одељење за грађење и саобраћај из Подгорице (Црна Гора) послало нам је 12,50 дин. на име претплате за лист од 1 јула до 31 децембра 1908 г.

Власник за Удружење Срп. Инжењера и Архитекта **Кирило Савић** ванредни професор Универзитета.

Одговорни уредник: **Јован Андрејевић** инжењер, управник грађевинског одеља општине београдске

Штампарија К. Грегорића и Друга — Београд